

Jaarrekening 2009

Stichting Natuur en Milieu

Stichting Natuur en Milieu
Hamburgerstraat 28a
3512 NS Utrecht

Inhoudsopgave

	Pagina
1 Inleiding	4
2 Jaarrekening 2009	
2.1 Balans per 31 december 2009	7
2.2 Staat van baten en lasten over het boekjaar 2009	8
2.3 Kasstroomoverzicht	9
2.4 Grondslagen voor waardering en van resultaatbepaling	10
2.5 Toelichting op de balans per 31 december 2009	11
2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2009	17
2.7 Verdeling uitvoeringskosten naar bestemming	22
2.8 Toelichting verdeling uitvoeringskosten naar bestemming	23
3 Overige gegevens	
3.1 Vaststelling en goedkeuring	24
3.2 Resultaatbestemming	24
3.3 Gebeurtenissen na balansdatum	24
4 Bijlagen jaarrekening	
4.1 Begroting 2010	27
4.2 Accountantsverklaring	28

1. INLEIDING

Algemeen

2009 kon Natuur en Milieu afsluiten met een positief saldo van € 175.091, dankzij substantieel hogere, maar wel incidentele baten uit eigen fondsenwerving. De kosten bleven in lijn met de begroting. Gecorrigeerd voor enkele incidentele baten en lasten zou het jaar met een klein negatief resultaat gesloten zijn.

Baten

De totale baten namen in 2009 toe met 15% van € 6,548 miljoen naar € 7,540 miljoen. De baten eigen fondsenwerving, subsidies van overheden, baten uit beleggingen en overige baten namen toe. Alleen de baten uit acties van derden namen af in 2009. De toename van de baten uit eigen fondsenwerving is vrijwel volledig toe te wijzen aan baten uit nalatenschappen. In 2009 ontving Natuur en Milieu € 741.057 uit nalatenschappen. Daarnaast nam het aantal donateurs licht toe, maar nog niet tot de gewenste aantallen. Het streven blijft derhalve om deze basis te vergroten.

De subsidies van overheden zijn iets toegenomen van € 3,287 miljoen tot € 3,584 miljoen. Daarbinnen nam het aandeel van LNV af, dat van Verkeer en Waterstaat toe en nam vooral het aandeel uit overige ministeries en Europa toe. Wij werken er hard aan het aandeel "Europa" van onze baten verder te vergroten.

Het percentage inkomsten afkomstig van de twee grootste financiers, het ministerie van VROM en de Nationale Postcode Loterij, daalde in 2009 naar 59,5% (2008: 70%). Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de groei van de baten uit eigen fondsenwerving. Het resultaat uit beleggingen was in 2009 positief en heeft een deel van het verlies uit het 'crisisjaar' 2008 kunnen compenseren.

De intensivering in de commerciële kracht van de organisatie is in 2009 doorgezet.

Er is geïnvesteerd in de medewerkers en de structuur van fondsenwerving. Sinds medio 2009 nemen de resultaten uit deze activiteiten toe en dat geeft goede verwachtingen voor de te behalen resultaten in 2010 en 2011.

Lasten

De totale kosten van fondsenwerving bedroegen over 2009 € 71.945 (2008: € 66.161).

De 'kosten eigen fondsenwerving' uitgedrukt in procenten van de baten uit eigen fondsenwerving bedroegen over 2009: 6,1% (2008: 15,0%). Het gemiddelde percentage 'kosten eigen fondsenwerving' over de afgelopen 3 jaar blijft onder de 25% overeenkomstig de voorwaarden die het Centraal Bureau Fondsenwerving stelt aan de Keurmerkhouders. Het lage percentage in 2009 is vooral te danken aan de hoge opbrengsten uit nalatenschappen. Echter, ook zonder deze baten zou het percentage ruim onder de 25% zijn gebleven (namelijk 17,0%). Hiermee is zichtbaar dat Natuur en Milieu zich niet afhankelijk maakt van incidentele baten uit eigen fondsenwerving.

De post 'Kosten Beheer en Administratie' bedroeg in 2009 € 426.726 (2008: € 454.412).

In een percentage van de totale lasten bedragen de kosten Beheer en Administratie 5,8% (2008: 6,9%). Dit percentage is vooral afgenomen doordat de som der lasten, waartegen de kosten beheer en administratie worden afgezet, in 2009 weer veel hoger ligt dan in 2008 door een aantal grote lasten in 2009. Een percentage rond de 7% is gebruikelijk voor middelgrote fondsenwervende instellingen.

Balans

De continuïteitsreserve nam toe van € 1,669 miljoen tot € 1,900 miljoen. Dat is 34% van de exploitatiekosten van de organisatie, en daarmee ruim onder het door de commissie Herkströter voorgestelde maximum voor fondsenwervende instellingen van 1,5 keer de kosten van de organisatie. De reserve is wel aan de lage kant, en wij streven er dan ook naar om de continuïteitsreserve te laten toenemen. Wij schatten echter evenals vorig jaar in dat dit in absolute termen niet mogelijk zal zijn.

Het balanstotaal is in 2009 sterk gedaald van € 6,279 miljoen tot € 4,674 miljoen.

Dit wordt vooral veroorzaakt door de afname van een aantal grote projecten in het onderhanden werk. Dit betroffen overigens vooral projecten met een grote doorstroom van externe kosten. Dit heeft effect op zowel de nog te ontvangen subsidies onder de overige vorderingen en de nog te besteden projectgelden onder de overige schulden.

De beleggingenportefeuille van Natuur en Milieu is in 2009 weer deels hersteld, maar nog niet op het niveau van voor de economische crisis. Alle beleggingen van Natuur en Milieu zijn duurzaam. Het niet-vastrentende deel ultimo 2009 uitgedrukt in procenten van de continuïteitsreserve bedraagt 17,4% (2008: 19%) en is belegd in het ASN aandelenfonds. Het vastrentende deel ultimo 2009 uitgedrukt in procenten van de continuïteitsreserve bedraagt 12,7% (2008: 11,2%) en is belegd in het ASN obligatiefonds.

Vooruitblik 2010

2010 wordt voor Natuur en Milieu een jaar met twee gezichten. Enerzijds zal het een jaar zijn vergelijkbaar met voorgaande jaren. De begroting voor 2010 laat zien dat dit boekjaar vergelijkbare inkomsten en uitgaven zal kennen als 2009. De afnamen van de totale inkomsten en uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt doordat we in 2010 minder projecten uitvoeren met externe kosten.

Anderzijds wordt 2010 voor Natuur en Milieu een jaar van veranderingen. Het ministerie van VROM heeft de subsidieregeling SMOM aangepast en dit pakt voor Natuur en Milieu ongunstig uit. Hierdoor staan de inkomsten vanaf 2011 sterk onder druk, waardoor wij met een kleinere organisatie aan onze doelstellingen zullen moeten werken. Een zware klus, waarbij de stichting wel kan voortbouwen op de ingezette lijn naar professionalisering van de fondsenwerving en waarbij wordt gestreefd naar een bredere basis uit donateurs en sponsoring door en samenwerking met bedrijven. Inmiddels is tevens een nieuwe strategie uitgezet om Natuur en Milieu ook na 2010 onderscheidend, verbindend en daadkrachtig te laten zijn.

Medewerkers

De kennis, kunde en inzet van de medewerkers vormen de kracht van Natuur en Milieu. Zij hebben het afgelopen jaar weer met grote bevoegenheid gewerkt aan een mooie en gezonde wereld. We hebben met elkaar met prachtige en succesvolle projecten bijgedragen aan onze missie. De directie spreekt hiervoor haar grote waardering uit.

Wibo Koole
algemeen directeur

2. Jaarrekening 2009

2.1 Balans

		31 december 2009	31 december 2008
ACTIVA	ref.		
Materiële vaste activa (voor bedrijfsvoering)	2.5.1	781.735	798.723
Vorderingen en overlopende activa	2.5.2	2.597.568	3.981.653
Effecten	2.5.3	572.340	512.825
Liquide middelen	2.5.4	<u>722.075</u>	<u>985.924</u>
		3.891.983	5.480.402
Totaal		<u><u>4.673.718</u></u>	<u><u>6.279.125</u></u>
PASSIVA			
Reserves en fondsen	2.5.5		
- Reserves			
. Continuïteitereserve		1.899.588	1.669.249
. Bestemmingsreserves		288.196	388.196
. Overige reserves		<u>44.752</u>	-
		2.232.536	2.057.445
Voorzieningen	2.5.6	-	-
Langlopende schulden	2.5.7	152.769	141.897
Kortlopende schulden	2.5.8	2.288.413	4.079.783
Totaal		<u><u>4.673.718</u></u>	<u><u>6.279.125</u></u>
		-	-

2.2 Staat van baten en lasten

		Werkelijk 2009	Begroot 2009	Werkelijk 2008
Baten:				
- Baten uit eigen fondsenwerving	2.6.1	1.185.507	596.947	440.858
- Baten uit acties van derden	2.6.2	2.482.746	2.760.000	2.758.794
- Subsidies overheden	2.6.3	3.584.134	3.800.000	3.287.097
- Baten uit beleggingen	2.6.4	59.515	20.000	102.004-
- Overige baten	2.6.5	228.567	150.000	163.456
Som der baten		7.540.469	7.326.947	6.548.202
Lasten:				
Besteed aan doelstellingen				
- Communicatie en Fondswerving	2.6.6	952.673	1.410.711	1.019.587
- Strategie		545.470	336.614	573.758
- Economie, Landbouw en Industrie		731.914	885.770	-
- Klimaat en Energie		1.662.657	1.598.094	2.041.128
- Natuur en Landbouw		882.269	1.120.470	1.149.791
- Ruimte en Mobiliteit		1.982.724	1.316.700	1.212.345
		6.757.707	6.668.359	5.996.609
Werving baten				
- Kosten eigen fondsenwerving	2.6.7	71.945	78.788	66.161
- Kosten acties derden		109.000	97.575	93.027
		180.945	176.363	159.188
Beheer en administratie				
- Kosten beheer en administratie	2.6.8	426.726	437.001	454.412
Som der lasten		7.365.378	7.281.723	6.610.209
Resultaat		175.091	45.224	62.007-
Resultaat bestemming				
Toevoeging/ontrekking aan:				
- Continuïteitsreserve		230.339	80.000	54.937
Bestemmingsreserves				
Reserve waardeverschillen beleggingen		44.752	-	116.944-
Reserve Automatisering		100.000-	34.775-	-
Reserve Huisvesting		-	-	-
Reserve Extra projecten		-	-	-
		175.091	45.225	62.007-

2.3 Kasstroomoverzicht 2009 (volgens de indirecte methode)

(de cijfers tussen haakjes verwijzen naar de toelichting)

bedragen * € 1.000

	2009	2008
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Bedrijfsresultaat	175	62-
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	203	194
- Veranderingen in werkkapitaal		
- Kortlopende vorderingen (1)	1.384	870-
- Kortlopende schulden (2)	28-	57
- Voorzieningen	-	-
- Onderhandenwerk	1.810-	440
	453-	373-
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	75-	241-
Kasstroom uit operationele activiteiten	75-	241-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	186-	103-
Desinvesterings in materiële vaste activa	-	-
Aankopen beleggingsportefeuille	15-	17-
Verkoop uit beleggingsportefeuille	-	140
Mutatie waardering beleggingsportefeuille	45-	119
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	246-	139
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Opname leningen o/g	75	78
Aflossing leningen o/g	18-	-
Toename/Afname geldmiddelen	264-	24-
Liquide middelen per 1 januari	986	1.010
Netto toename/afname	264-	24-
Liquide middelen per 31 december	722	986

Toelichtingen

	01-01	31-12	
<i>1. Kortlopende vorderingen</i>			
Te vorderen subsidiegelden	3.341	1.500	3.353
Debiteuren	322	279	322
Overigen	318	818	330
	3.982	2.598	4.005
			1.384- afname
<i>2. Kortlopende schulden</i>			
Crediteuren	771	659	771
Belastingen en premies sv	64	108	64
Overige schulden	978	1.019	978
	1.813	1.786	1.813
			28- afname

2.4 Grondslagen voor waardering en van resultaatbepaling

Algemeen

Stichting Natuur en Milieu is sinds 1 juli 2007 gevestigd aan de Hamburgerstraat 28a, 3512 NS te Utrecht.

De statutaire doelstelling van de stichting is:

Het leveren van een herkenbare bijdrage aan een duurzame samenleving, nationaal en internationaal. Daarbij zet de stichting zich in voor de ecologische dimensie van duurzame ontwikkeling (een schoon milieu voor huidige en toekomstige generaties, een rijke natuur en een divers landschap) met oog voor de sociale en economische aspecten ervan en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords. Het maken van winst wordt niet beoogd. De statuten van de stichting zijn voor het laatst gewijzigd op 30 augustus 2007. Vanaf dat moment werkt Natuur en Milieu met een Raad van Toezicht bestuursmodel.

Inrichting jaarrekening

Als houder, sinds 2003, van het CBF-Keur is de jaarrekening van Stichting Natuur en Milieu ingericht conform de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen (Richtlijn 650)

Grondslagen voor waardering

Materiële vaste activa

De bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen gebaseerd op de economische levensduur. Voor meubilair is de economische levensduur gesteld op 5 jaar, voor automatiseringsapparatuur op 3 jaar, en voor interne verbouwingen op 10 jaar.

Beleggingen

De beleggingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde per balansdatum.

Overige activa en passiva

Voorzover in het vorenstaande niet anders is aangegeven worden activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde. Hierbij wordt op vorderingen, indien noodzakelijk, een voorziening in mindering gebracht voor oninbaarheid.

Grondslagen van resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de aan het boekjaar toegerekende baten en de bestedingen over het jaar

De baten uit fondsenwerving worden verantwoord in het jaar waarop de opbrengsten betrekking hebben. Voorzover de baten gebruikt worden voor de (mede)financiering van projecten worden zij verantwoord in de verslagperiode waarin de projectkosten worden gemaakt. Niet bestede projectgelden worden op de balans geactiveerd.

Baten uit nalatenschappen worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De kosten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden genomen zodra deze voorzienbaar zijn.

Toelichting op de specificatie en verdeling kosten naar bestemming (2.7.1)

De kosten op de kostenverdeelstaat worden als volgt aan de activiteiten toegerekend.

- De kosten van Communicatie en Publiciteit worden, met uitzondering van de direct aan eigen fondsenwerving toe te rekenen kosten, verdeeld over de doelstellingen en kosten Beheer en Administratie aan de hand van het aantal werkplekken.
- De salariskosten worden toeberekend aan de hand van de medewerkers die werkzaam zijn voor het team dat aan de betreffende activiteit werkt. Verder worden de kosten van ondersteunende diensten, voor zover er een rechtsteeks verband is, gedeeltelijk toegerekend aan de activiteiten.
- De overige personele kosten, huisvestingskosten, bureaunkosten, organisatiekosten, algemene kosten en afschrijvingen worden verdeeld aan de hand van het aantal werkplekken per doelstelling/activiteit.
- Kosten van juridische procedures en teamgeboden activiteiten zijn direct per doelstelling/activiteit toe te rekenen.
- Materiële projectkosten zijn kosten gemaakt door de teams ten bate van een specifiek project. Deze kosten zijn dan ook direct aan de doelstellingen toe te rekenen.

2.5 Toelichting op de balans per 31 december 2009

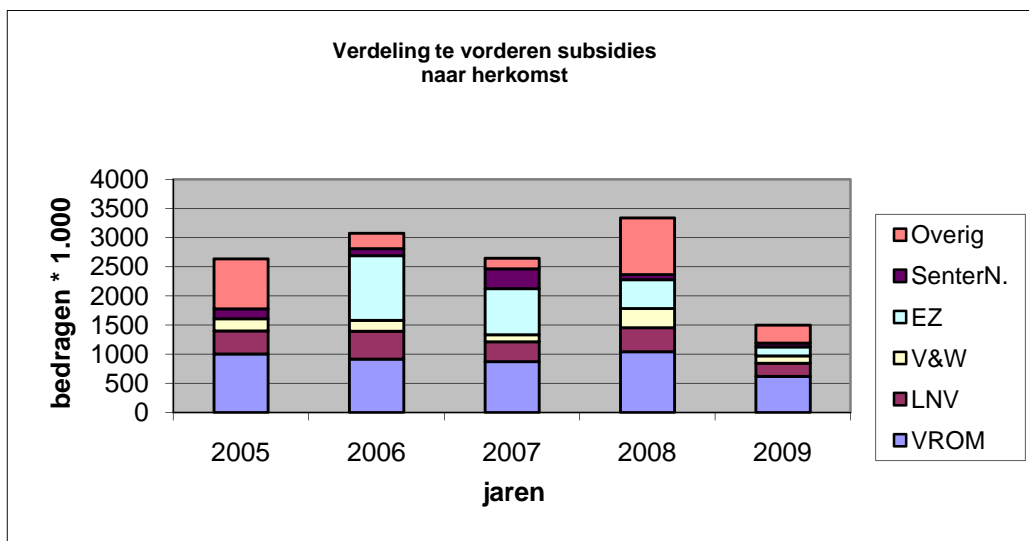
2.5.1 Materiële vaste activa (voor bedrijfsvoering)

	Meubilair en inrichting	Automati- sering	Verbouwingen	TOTAAL
Stand per 1 januari 2009				
Aanschafwaarde	437.655	224.625	457.842	1.120.122
Cum. Waardeverm. en afschrijv.	113.195	142.991	65.213	321.399
Boekwaarde per 1 januari 2009	<u>324.460</u>	<u>81.634</u>	<u>392.629</u>	<u>798.723</u>
Mutaties				
Investerings	11.485	139.076	35.293	185.854
Desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen	86.652	67.714	48.476	202.842
Afschrijvingen desinvesteringen				-
Stand per 31 december 2009				
Aanschafwaarde	449.140	363.701	493.135	1.305.976
Cum. Waardeverm. en afschrijv.	199.847	210.705	113.689	524.241
Boekwaarde per 31 december 2009	<u>249.293</u>	<u>152.996</u>	<u>379.446</u>	<u>781.735</u>
Afschrijvingspercentages	20,0%	33,3%	10,0%	

2.5.2 Vorderingen

De post kan als volgt worden toegelicht:

Debiteuren	279.387	322.338
Te ontvangen subsidies (1)	1.499.982	3.340.944
Te ontvangen nalatenschappen	599.940	-
Vooruitbetaalde NS-abonnementen	49.958	67.547
Borg frankeermachines	-	-
Nog te ontvangen rente	25.877	19.942
Fietsproject	1.692	2.572
Overige vorderingen	140.732	228.310
	<u>2.597.568</u>	<u>3.981.653</u>

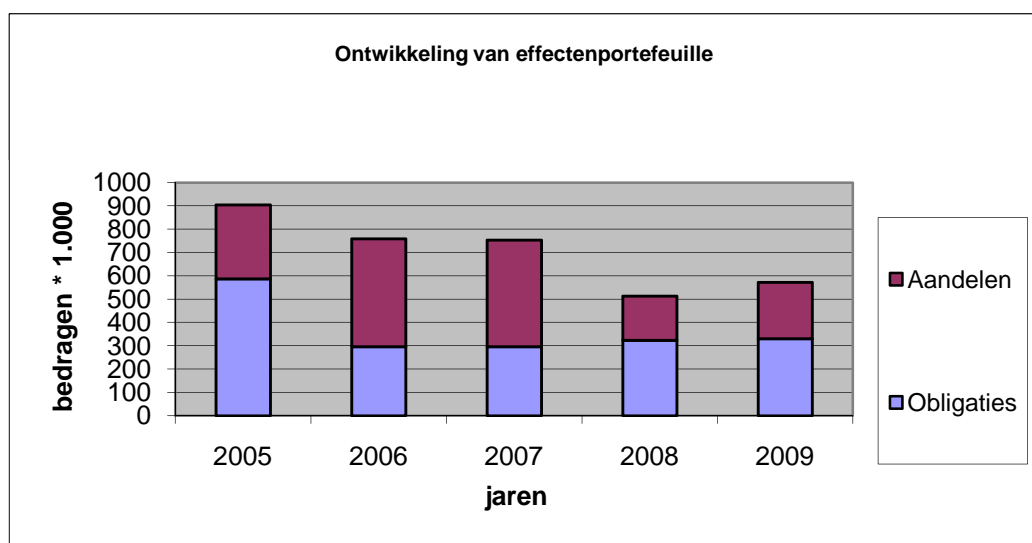

2.5.3 Effecten

Natuur en Milieu heeft een gedeelte van de continuïteitsreserve belegd in beleggingsfondsen. De verdeling over de verschillende beleggingsinstrumenten is in eigen handen. Het is beleid van Natuur en Milieu om milieuvriendelijk en duurzaam te beleggen. Dientengevolge is gekozen voor de beleggingsfondsen van de ASN Bank. Er wordt gestreefd om 80% van de continuïteitsreserve in vastrentende producten te beleggen en 20% in aandelen. Met deze samenstelling wordt beoogd een vermogensgroei op lange termijn te realiseren met een beperkt risico. Per balansdatum 31 december 2009 was 12,7% (2008=11,2%) van de continuïteitsreserve belegd in het ASN aandelenfonds en 17,4% (2008=19,0%) in het ASN obligatiefonds. Het resterende gedeelte van de continuïteitsreserve staat op een spaarrekening. Aangezien spaarrekeningen niet gezien worden als beleggingen worden deze hier niet vermeld.

Het verloop in het boekjaar is als volgt:

	Obligaties	Aandelen	Totaal
Stand per 1 januari	322.870	189.955	512.825
Aangeschaft in het boekjaar	10.366	4.397	14.763
Verkocht in het boekjaar	-	-	-
Waardeverandering van beleggingen	2.802-	47.554	44.752
Stand per 31 december	<u>330.434</u>	<u>241.906</u>	<u>572.340</u>
% van de Continuïteitsreserve	17,4%	12,7%	30,1%

2.5.4 Liquide middelen

Hieronder zijn opgenomen de direct opeisbare gelden bij bank- en giro-instellingen. Haar vermogensbeheer heeft Natuur en Milieu ondergebracht bij de ASN bank. Betalingsverkeer loopt via de rekening bij de Rabobank. Er is gekozen voor de Rabobank omdat deze bank van de grootbanken het beste presteert op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.

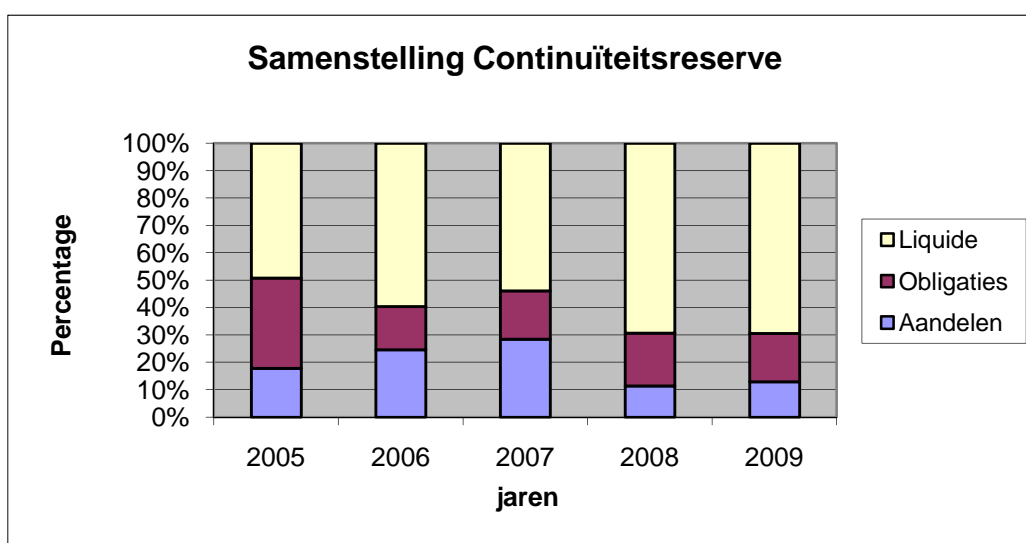
De Rabobank heeft een garantie afgegeven ten bate van de verhuurder van de Hamburgerstraat 28a groot € 106.303. Deze garantie heeft als onderpand een depositorekening bij de Rabobank van dezelfde omvang als de garantie.

2.5.5 Reserves en fondsen

Het beleid van de stichting ten aanzien van de functie van de reserves en fondsen is als volgt geformuleerd:

Natuur en Milieu heeft besloten een continuïteitsreserve achter de hand te houden om in een veranderende wereld enige flexibiliteit te hebben. De stichting baseert de maximaal wenselijke hoogte van de continuïteitsreserve op de helft van de jaarlijkse uitgaven. Hiermee blijft de organisatie ruimschoots binnen de door de VFI opgestelde richtlijn 'Reserves Goede Doelen'. Natuur en Milieu streeft voorts geen substantiële opbouw van eigen vermogen na.

Continuïteitsreserve	2009	2008
Stand per 1 januari	1.669.249	1.614.312
Mutatie n.a.v. resultaatverdeling	230.339	54.937
Stand per 31 december	<u>1.899.588</u>	<u>1.669.249</u>

Bestemmingsreserves	2009	2008
Vervanging langdurig zieken:		
Stand per 1 januari	132.049	132.049
Mutaties	-	-
Stand per 31 december	<u>132.049</u>	<u>132.049</u>

Deze reserve is gevormd om de kosten van (vervanging) van langdurig zieken te kunnen financieren. Stichting Natuur en Milieu heeft uit kostenoverweging besloten deze reserve te vormen en dit risico niet bij derden te verzekeren.

Automatisering:	2009	2008
Stand per 1 januari	156.147	175.814
Onttrekking	100.000	19.667
Stand per 31 december	<u>56.147</u>	<u>156.147</u>

Deze reserve wordt gevormd om te kunnen investeren in nieuwe apparatuur en software. In 2009 heeft De Stichting onder meer geïnvesteerd in de migratie van novell netware met groupwise naar windows server exchange en nieuwe hardware.

Leeftijdsbewust personeelsbeleid:	2009	2008
Stand per 1 januari	100.000	100.000
Mutaties	-	-
Stand per 31 december	<u>100.000</u>	<u>100.000</u>

Deze reserve is gevormd ter financiering van het geformuleerde beleid dat het mogelijk moet maken voor oudere werknemers om na hun 57ste minder te gaan werken of om binnen de organisatie ander werk te gaan verrichten.

Totaal bestemmingsreserves:	<u>288.196</u>	<u>388.196</u>
------------------------------------	----------------	----------------

Overige reserves

Reserve waardeverschillen beleggingen	2009	2008
Stand per 1 januari	-	116.944
Dotatie/Onttrekking	44.752	116.944-
Stand per 31 december	44.752	-

De reserve waardeverschillen beleggingen is gevormd voor het ongerealiseerde deel van de waardeveranderingen van de beleggingen.

2.5.7 Schulden langer dan 1 jaar

	2009	2008
Lening Natuurmonumenten	81.680	81.680
Lening ING	60.217	78.188
Lening GE Capital	74.645	-
Totaal langlopende schulden	216.542	159.868
Aflossing volgend boekjaar	63.773	17.971
	152.769	141.897

De lening Natuurmonumenten is een renteloze lening, ontvangen van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland. De lening is zonder aflossingsverplichting verstrekt. De lening bij de ING betreft de financiering van de telefooncentrale; oorspronkelijke grootte € 95.200 en een looptijd op 01-01-2008 van 60 maanden. De lening bij GE Capital Solutions betreft de financiering van hardware; oorspronkelijke grootte € 89.574 en een looptijd vanaf 01-09-2009 van 24 maanden.

2.5.8 Schulden korter dan 1 jaar

<i>Belastingen en premies sociale verzekeringen</i>	2009	2008
Loonbelasting	108.141	78.457
Bedrijfsvereniging	-	14.185-
Totaal belastingen en premies sociale verzekeringen	108.141	64.272
<i>Overige schulden en overlopende passiva</i>		
Crediteuren	658.897	771.015
Nog te besteden projectgelden (1)	439.079	2.248.751
Te betalen oude verlofrechten	203.549	203.682
Nog te betalen pensioenpremies (2)	338.727	460.778
Vooruitontvangen donaties	-	14.975
Nog te betalen salarissen	-	272
Nog te betalen servicekosten Hamburgerstraat	82.980	49.980
Nog te betalen projectkosten afgesloten projecten	126.904	-
Nog te betalen inzake afvloeieregelingen	189.536	158.445
Overige	140.600	107.613
	2.180.272	4.015.511
Totaal schulden korter dan 1 jaar	2.288.413	4.079.783

- (1) De hier vermelde bedragen betreffen toegezegde subsidiegelden toegezegd in 2009 maar waarvan de realisatie in 2010 of later plaats vindt.
- (2) De pensioenpremies betreffen de inkoopsum 2007 in het BPL groot € 440.000 die in 5 jaar wordt afgelost en openstaande nota's ultimo 2009.

Verbonden partijen

Stichting Natuur en Milieu heeft in 2008 binnen haar campagne Zeekracht de coöperatie Zeekracht UA opgericht. De directie van Natuur en Milieu heeft zitting in het bestuur van de coöperatie.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Huurcontracten:

	looptijd tot	2010	Huur op jaarbasis 2009	2008
Hamburgerstraat 28a, Utrecht	30-6-2017	324.578	343.890	325.977
Plein 20 (unit 7 en 8), Den Haag		22.655	22.454	22.538
		<u>347.233</u>	<u>366.344</u>	<u>348.515</u>

Erfenissen en legaten:

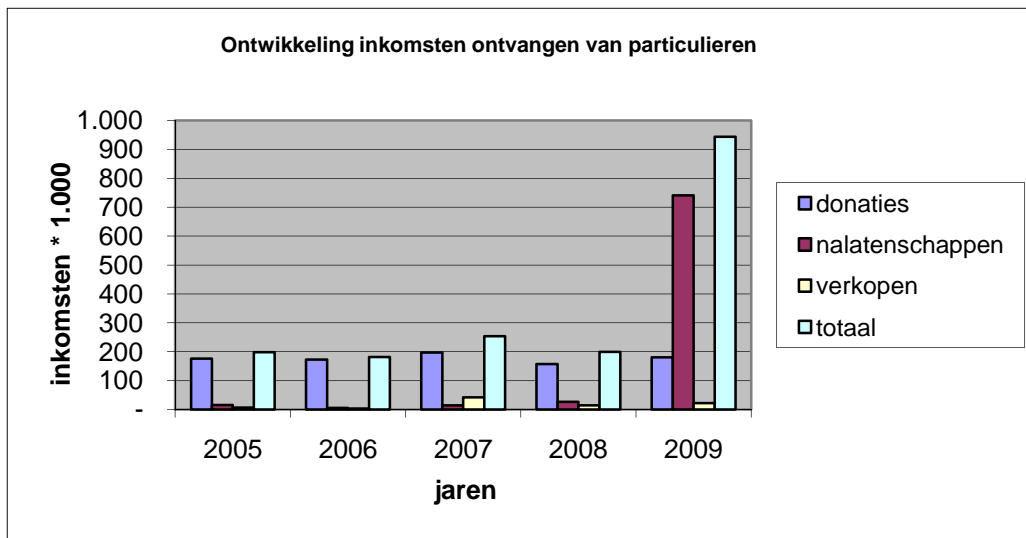
In 2006 is Natuur en Milieu in bezit gekomen van 1/16 gedeelte van een erfenis die belast is met vruchtgebruik. De erfenis is gestort op een vermogensrekening bij de ABN AMRO Bank. Het voor Natuur en Milieu bestemde gedeelte bedraagt € 19.568,84 na aftrek van successierechten.

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2009

BATEN

2.6.1 Baten uit eigen fondsenwerving

	werkelijk 2009	begroot 2009	werkelijk 2008
<u>Fondsenwerving:</u>			
- Donaties, giften en schenkingen	180.772		157.488
- Nalatenschappen	741.057		27.028
- Overige baten	241.656		241.985
Totaal Fondsenwerving	1.163.485	596.947	426.501

Toelichting Fondsenwerving:

- Donaties

	2009	2008
Totaal donatiebedrag	180.772	157.488
Aantal ontvangen donaties	7.849	7.107
Gemiddeld ontvangen bedrag	23	22

- Nalatenschappen

De stichting heeft in 2009 uit 3 nalatenschappen geld ontvangen. De hoogste bijdrage bedroeg € 599.940.

- Overige

De hier verantwoorde inkomsten zijn bijdragen van diverse instellingen in de vorm van sponsoring of donaties ten bate van specifieke projecten.

	werkelijk 2009	begroot 2009	werkelijk 2008
Het bedrag is als volgt samengesteld:			
Gemeente Utrecht	-		25.000
Triodos fonds	-		5.000
Eneco	50.000		100.000
Milieukontakt Oost-Eropa	-		9.575
T&E Brussel	-		21.613
Athlon	25.000		-
Rai Amsterdam	21.949		-
Gemeente Amsterdam	25.000		-
RABO bank	50.000		-
IVAM	5.556		23.496
NCSI	25.000		-
Stimular	12.500		-
Overig	26.651		57.301
	<u>241.656</u>		<u>241.985</u>
<u>Verkoop artikelen:</u>			
- Netto-omzet	22.022		64.697
- Kostprijs	-		50.340
Brutowinst verkoop artikelen	<u>22.022</u>		<u>14.357</u>
Totaal baten uit eigenfondsenwerving	1.185.507	596.947	440.858

2.6.2 Aandeel in acties derden

Ontvangsten Nationale Postcode Loterij

Jaarlijkse bijdrage	2.000.000	2.000.000	1.936.410
Extra bijdrage HIER project	-	-	388.885
Postcode Loterij gelden uit nog te besteden projectgelden	345.198	270.000	50.280
	<u>2.345.198</u>	<u>2.270.000</u>	<u>2.375.575</u>

Tussen de Stichting Nationale Postcode Loterij en Stichting Natuur en Milieu is in 1996 een vijfjarige overeenkomst gesloten, waarin is bepaald dat Stichting Natuur en Milieu als beneficiënt zal delen in de opbrengst van de loterij. Deze overeenkomst is in 2005 met vijf jaar verlengd tot 31 december 2010. De jaarlijkse bijdrage voor 2010 is vastgesteld op EUR 1.800.000

	werkelijk 2009	begroot 2009	werkelijk 2008
<u>Ontvangsten andere fondswervende instellingen</u>			
VSB fonds	24.279		153.601
Landschapsbeheer Nederland	-		42.016
Stg Doen	-		-
Greenpeace	-		-
WNF	-		-
Milieudefensie	-		25.000
Fonds 1818	-		-
Natuurmonumenten	50.123		85.898
De Provinciale Milieufederaties	35.984		76.704
Overige	27.162		-
	<u>137.548</u>	<u>490.000</u>	<u>383.219</u>
Totaal bijdragen uit acties derden	2.482.746	2.760.000	2.758.794

2.6.3 Subsidies overheden:

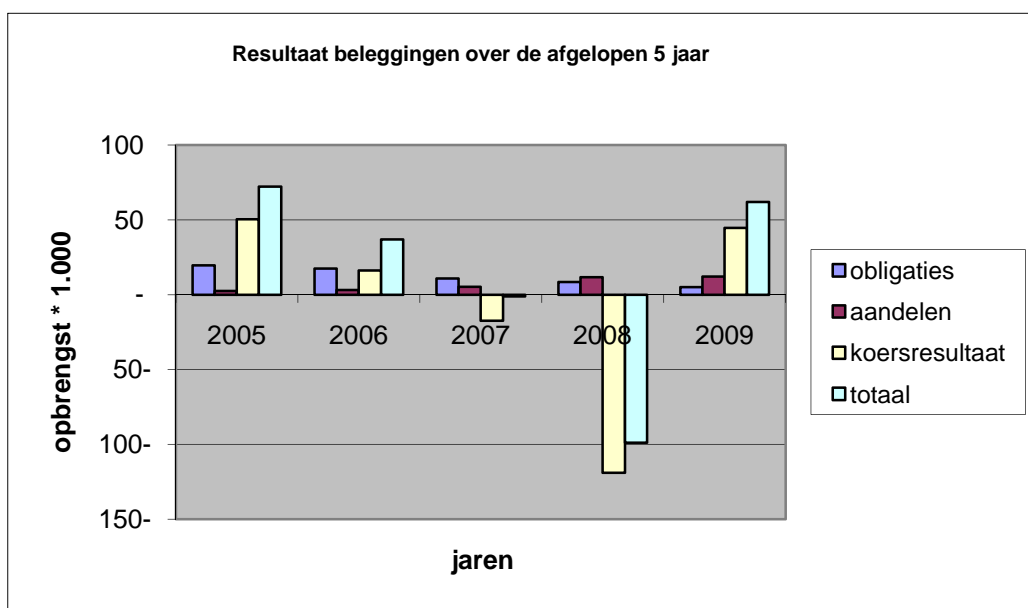
Subsidies die toe te rekenen zijn aan het lopend boekjaar zijn als volgt te verdelen

	werkelijk 2009	begroot 2009	werkelijk 2008
Ministerie van VROM	2.067.129		2.187.130
Ministerie van LNV	170.119		314.631
Ministerie V&W	503.686		218.263
Ministerie EZ	108.139		159.382
AgentschapNL	157.179		340.014
Transumo	348.452		-
Overige Rijksoverheid	94.672		67.677
Europa	134.758		-
	3.584.134	3.800.000	3.287.097

2.6.4 Resultaat beleggingen: Het resultaat uit beleggingen kan als volgt worden gespecificeerd:

	werkelijk 2009	begroot 2009	werkelijk 2008
Dividend obligatiefonds	5.173		8.499
(Stock) Dividend aandelenfonds	12.195		11.613
Ongerealiseerd koersresultaat effecten	44.752		119.099-
Totaal	62.120		98.987-
Dividendbelasting (-/-)	2.605		3.017
Resultaat	59.515	20.000	102.004-

De fondsen van de ASN bank hebben in 2009 een deel hersteld van het verlies in 2008. De waarde van de participaties in het aandelenfonds is in 2009 opgelopen van € 40,98 ultimo 2008 naar € 50,61 ultimo 2009. De waarde van de participaties in het obligatiefonds is in 2009 licht gedaald van € 27,80 ultimo 2008 naar € 27,53 ultimo 2009.

2.6.5 Overige baten en lasten: De overige baten en lasten zijn als volgt samengesteld:

	werkelijk 2009	begroot 2009	werkelijk 2008
Advertentie opbrengsten	-		35.339
Vacaties en adviezen	109.827		20.785
(Zaal)verhuur	47.398		48.414
Rentebaten	42.645		54.325
Overige	28.697		4.593
Totaal	228.567	150.000	163.456

LASTEN

2.6.6 Besteed aan doelstelling:

De hier verantwoorde kosten hebben alle betrekking op uitvoeringskosten van eigen activiteiten. Stichting Natuur en Milieu verstrekt geen subsidies aan derden. Een verdere specificatie van deze kosten is te vinden in hoofdstuk 2.7.

2.6.7 Werving baten:

De kosten voor werving van baten zijn opgesplitst in twee onderdelen, de kosten van werving van gelden bij prive personen en bedrijven, en de kosten voor werving van gelden bij (vermogens)fondsen en andere fondswervende instellingen.

Deze activiteiten worden binnen Natuur en Milieu door dezelfde personen uitgevoerd, de personele kosten worden dan ook verhoudingsgewijs verdeeld over de twee inkomsten bronnen. 35% van de personele kosten komen ten laste van "Eigen fondsenwerving" en 65% ten laste van "Acties van derden".

Kosten eigen fondsenwerving:

Uitvoeringskosten	58.692	52.540	50.091
(in)directe verwervingskosten	13.253	26.248	16.070
Totaal	71.945	78.788	66.161

Baten uit eigenfondsenwerving	1.185.507	596.947	440.858
-------------------------------	-----------	---------	---------

<i>Kosten in % van baten uit eigenfondsenwerving</i>	<u>6,1%</u>	<u>13,2%</u>	<u>15,0%</u>
--	-------------	--------------	--------------

Kosten acties derden:

Uitvoeringskosten	109.000	97.575	93.027
(in)directe verwervingskosten	-	-	-
Totaal	109.000	97.575	93.027

De sterke daling van het percentage baten uit eigen fondsenwerving is toe te schrijven aan een (eenmalige) hoge nalatenschap, ontvangen in 2009. Zonder deze bijdrage zou het % baten uit eigen fondsenwerving 12,3% zijn geweest.

2.6.8 Beheer en Administratie:

Tot en met de jaarrekening 2006 werden deze kosten verantwoord als kosten "Algemeen beheer" en toegerekend aan de diverse doelstellingen en de post fondsenwerving. Met ingang van 1 januari 2007 wordt de vernieuwde richtlijn 650 gevolgd, waardoor deze kosten niet meer worden toegerekend aan de doelstellingen en de post fondsenwerving maar als separate kostenpost zichtbaar wordt gemaakt in de staat van baten en lasten.

De kosten van de organisatie worden volgens de volgende sleutel aan de kosten Beheer en Administratie toegerekend:

	Doelstelling	Fondsen- Werving	Beheer en Administratie
Directie	61%	11%	28%
Automatisering	70%	0%	30%
Personeel en Organisatie	41%	3%	57%
Financiën (Incl. projectadministratie)	57%	1%	42%
Facilitaire dienst	35%	0%	65%
Totaal	52%	3%	45%

De sleutel is gebaseerd op:

- Een inschatting van de urenbesteding (directie, financiën, en facilitaire dienst)
- Op basis van werkplekken (automatisering)
- Op basis van fte's (P&O)

Hantering van de sleutel leidt tot de volgende bedragen en percentages:

	werkelijk 2009	begroot 2009	werkelijk 2008
Kosten Beheer en Administratie	426.726	437.001	454.412
Som der lasten	7.365.378	7.281.723	6.610.209
	5,8%	6,0%	6,9%

De kosten beheer kwamen lager uit dan begroot, absoluut gezien en als percentage.

Ten opzichte van 2008 neemt het percentage sterk af. Dat wordt veroorzaakt door eenmalige lasten in 2009, waardoor de som der lasten veel hoger lag dan in 2008. Absoluut gezien is er sprake van een daling ten opzichte van 2008.

2.6.9 Directie en Raad van Toezicht

Directie:

De directie van Stichting Natuur en Milieu bestond het grootste deel van 2009 uit twee leden, totaal 1,825 fte. Vanaf november 2009 bestond de directie uit één lid. De loonsom van de directie was als volgt opgebouwd:

	Bruto loonsom	Totale salariskosten (incl. vakantiegeld)
M. de Rijk	€ 89.967	€ 112.900
R.D.D. Messelink	€ 74.993	€ 94.426
R.D.D. Messelink vergoeding bij uitdiensttreding in 2010		€ 53.500

Raad van Toezicht

Sinds boekjaar 2007 is Natuur en Milieu overgegaan naar een Raad van Toezicht model.

Hierbij is de directie tevens bestuurder en zijn de oude bestuurders aangetreden als leden van de Raad van Toezicht.

De leden (6) van de Raad van Toezicht van de stichting ontvangen geen bezoldiging en aan hen is in dit boekjaar geen lening, voorschot of garantie verstrekt.

2.7 Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

35% 65%

Bestemming	Doelstelling						Werving baten		Beheer en administratie	Totaal 2009	Begroting 2009	Totaal 2008
	Communicatie en Publiciteit	Strategie	Economie Landbouw Industrie	Klimaat en Energie	Natuur en Landbouw	Ruimte en Mobiliteit	Eigen fondsen-Werving	Acties derden				
Gemiddeld aantal medewerkers (FTE)	11,49	5,51	4,41	13,42	8,87	12,37	1,77	0	7,46	65,29		
Publiciteit en communicatie	51.485	24.695	19.753	60.161	39.735	55.420	13.253	-	33.420	297.922	395.000	239.093
Salariskosten	608.477	368.210	302.484	813.258	471.010	782.824	35.406	65.754	348.495	3.795.918	3.763.272	3.519.173
Overige personele kosten	30.173	18.765	7.658	31.374	12.505	47.509	9.519	17.677	132.516	5.134	231.000	269.159
Huisvestingskosten	95.903	46.000	36.795	112.064	74.017	103.233	5.164	9.590	62.252	545.020	516.250	505.160
Bureaunkosten	33.780	16.203	12.961	39.473	26.071	36.362	1.819	3.378	21.927	191.974	188.250	175.224
Organisatiekosten	42.071	20.180	16.141	49.161	32.470	45.287	2.265	4.207	27.309	239.091	247.500	289.069
Algemene kosten	48.241	23.139	18.509	56.370	37.232	51.928	2.598	4.824	31.314	274.154	99.000	117.663
Afschrijvingen	35.693	17.120	13.694	41.707	27.548	38.421	1.921	3.570	23.168	202.842	198.500	193.971
Kosten juridische procedures	-	-	-	7.581	750	5.086	-	-	10.168	23.585	50.000	15.640
Teamgebonden uitgaven	916	4.066	3.755	4.082	867	1.066	-	-	1.189	15.941	35.000	17.928
Bijzondere activiteiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal kosten organisatie	946.739	500.848	431.750	1.215.231	722.205	1.167.136	71.945	109.000	426.726	5.591.580	5.723.772	5.342.080
Materiële projectkosten	5.934	44.622	300.164	447.426	160.064	815.588	-	-	-	1.773.798	1.557.951	1.268.129
Totaal	952.673	545.470	731.914	1.662.657	882.269	1.982.724	71.945	109.000	426.726	7.365.378	7.281.723	6.610.209

2.8 Toelichting verdeling uitvoeringskosten

Algemeen:

In de kosten Beheer en administratie zijn o.a. kosten van personeel opgenomen die niet direct meewerken aan de projecten van Natuur en Milieu. Kosten van administratieve ondersteuning van de projecten zijn wel opgenomen als kosten ten bate van de doelstelling.

Op de begrotingsposten:

Publiciteit en communicatie:

In 2009 zijn de uitgaven op deze post "voorzichtig" geweest. Mede gezien de ontwikkelingen in de subsidie opbrengsten is op een aantal posten gematigd uitgegeven.

Overige salariskosten:

De voornaamste reden voor overschrijding op deze post betreft de kosten voor tijdelijk personeel. Inhuur van personeel heeft voornamelijk plaatsgehad bij automatiseringsprojecten. Deze kosten zijn opgenomen onder de algemene kosten.

Bureaunkosten:

De ingezette besparing op de bureaunkosten door effectief omgaan met reproapparatuur heeft zich in 2009 doorgezet. Overschrijding van het budget is echter vooral toe te wijzen aan toegenomen kosten voor telecommunicatie.

Organisatiekosten:

Op de organisatiekosten zijn weinig bijzonderheden aan te merken. De kosten liggen in lijn met begroting. De afname ten opzichte van 2008 is te verklaren door het kritisch bezuinigen op abonnementen en door de eenmalige baten en lasten uit 2008.

Algemene kosten:

De stevige overschrijding van de algemene kosten kent een tweetal oorzaken. Enerzijds is in 2009 geïnvesteerd in de migratie van de automatisering. De kosten voor inhuur van extern personeel zijn hierdoor flink hoger geweest dan begroot. Anderzijds is ultimo 2009 een voorziening gevormd voor oninbare vorderingen.

Afschrijvingen:

De afschrijvingen liggen in lijn met de begroting en zijn iets hoger door de investeringen in automatisering.

Utrecht, 17 mei 2010

Namens de directie,

Wibo Koole,
algemeen directeur

3. Overige gegevens

3.1 Vaststelling en goedkeuring

De jaarrekening 2009 is door de Raad van Toezicht vastgesteld en goedgekeurd in de vergadering van 17 mei 2010

3.2 Voorstel resultaatbestemming

De Raad stelt de resultaatbestemming vast overeenkomstig de resultaatverdeling zoals opgenomen in de staat van baten en lasten.

3.3 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan, die hier vermeld dienen te worden.

4. Bijlagen jaarrekening

4.1 Begroting 2010

Baten:

- Baten uit eigen fondsenwerving	1.375.307
- Baten uit acties van derden	2.124.212
- Subsidies overheden	3.123.424
- Baten uit beleggingen	10.000
- Overige baten	41.500

Som der baten 6.674.443

Lasten:

Besteed aan doelstellingen:

- Strategie	539.024
- Communicatie	1.179.216
- Economie, Landbouw en Industrie	1.439.245
- Ruimte en Mobiliteit	1.401.258
- Klimaat en Energie	1.485.234
Totaal besteed aan doelstelling	<u>6.043.976</u>

Werving baten

- Kosten eigen fondsenwerving	110.545
% van de Baten uit eigen fondsenwerving	8,0%
- Kosten van acties derden	<u>98.444</u>
	208.989

Beheer en administratie

- Kosten beheer en administratie	421.478
% van totale lasten	6,3%

Som der lasten 6.674.443

Resultaat 0

Overschot/tekort is toegevoegd/onttrokken aan:

- . Reserve automatisering
- . Continuïteitsreserve

0

Aan: de Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur van
Stichting Natuur en Milieu

ACCOUNTANTSVERKLARING

Opdracht

Wij hebben gecontroleerd of de in het jaarverslag 2009 in het hoofdstuk Jaarrekening 2009 opgenomen verkorte jaarrekening 2009 van Stichting Natuur en Milieu te Utrecht op de juiste wijze is ontleend aan de door ons gecontroleerde jaarrekening 2009 van Stichting Natuur en Milieu. Bij die jaarrekening hebben wij op 31 mei 2010 een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt. Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opstellen van de verkorte jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen zoals gehanteerd in de jaarrekening 2009 van Stichting Natuur en Milieu. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de verkorte jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig dienen wij onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de verkorte jaarrekening op de juiste wijze is ontleend aan de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel is de verkorte jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten op een juiste wijze ontleend aan de jaarrekening.

Toelichting

Wij vestigen er de aandacht op dat voor het inzicht dat vereist is voor een verantwoorde oordeelsvorming omtrent de financiële positie en de resultaten van de stichting en voor een toereikend inzicht in de reikwijdte van onze controle, de verkorte jaarrekening dient te worden gelezen in samenhang met de volledige jaarrekening, waaraan deze is ontleend, alsmede met de door ons daarbij op 31 mei 2010 verstrekte goedkeurende accountantsverklaring. Deze toelichting doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Utrecht, 31 mei 2010
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs. W.A. van Ginkel RA